



NŪETELE VASTAVUS | 2010

**NB! Trükises toodud ja viidatud seadusandluse ning nõuete puhul on lähtutud 2010. aasta märtsi seisust.**

Trükises toodud nõuetele vastavuse nõuded võivad muutuda ja täieneda.

Samuti võivad Euroopa Liidu ja Eesti Vabariigi seadusandluse muutmisel muutuda ka seadusandlust puudutavad viited.

Kehtiv seadusandlus on kättesaadav Riigi Teatajas  
[www.riigiteataja.ee](http://www.riigiteataja.ee).

**Koostajad ei vastuta seadusandluse muutmisest tingitud ja trükise põhjal tehtud otsuste eest.**



Maaelu Arengu Euroopa  
Põllumajandusfond:  
Euroopa investeringud  
maapiirkondadesse



Trükises toodud **head põllumajandus- ja keskkonnatingimused on sinises kirjas, kohustuslikud majandamisnõuded rohelises kirjas**, seadusandlusest tulenev info nõuete juures tavakirjas ning nõuete selgitused ja lisainfo kaldkirjas.

**Koostanud:** Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus

**Toimetanud:** A. Peepson, M. Mikk, M. Karjatse

**Täname:** M. Jõesalu, P. Kljutšivski, E. Liive, A. Raie, R. Rajasalu, K. Rannik

**Fotod:** J. Hansen, K. Kaisal, I. Lemetti, M. Mikk, A. Peepson, K. Rannik, A. Vetemaa, U. Visse, Ü. Puusta, K. Nurm, K. Öisma

**Kujundus ja trükk:** AS Ecoprint

Esmatrükk 2009. Parandatud ja täiendatud trükk 2010.

**Väljaandja:** Põllumajandusministeerium

ISBN 978–9949–462–01–8 (trükis)

ISBN 978–9949–462–02–5 (online)

# Sisukord

<b>Nõuetele vastavus</b> .....	2
Väetiste ja taimekaitsevahendite miinimumnõuded .....	4
Püsirohumaat säilitamine .....	5
<b>Nõuetele vastavuse kontroll – üldpõhimõtted</b> .....	6
<b>Head põllumajandus- ja keskkonnatingimused (HPK) 2010</b> .....	8
Mulla kaitse erosiooni eest .....	8
Mulla orgaanilise aine säilitamine .....	8
Mulla struktuuri säilitamine .....	9
Minimaalne hooldustööde tase põllumajandusmaal .....	9
Veekogude kaitse reostuse ja äravoolu eest ning veekasutuse reguleerimine .....	12
<b>Kohustuslikud majandamisnõuded (KM) 2010</b> .....	13
Loodusliku linnustiku kaitse ja kitsendused kaitsealal, hoiualal ja püsielupaigas (linnudirektiiv KM 1 ja loodusdirektiiv KM 5) .....	13
Põhjavee kaitse ohtlikest ainetest lähtuva reostuse eest (põhjaveedirektiiv KM 2) .....	16
Reoveesette kasutamine (reoveesettedirektiiv KM 3) .....	17
Nitraadireostuse vältimine nitraaditundlikul alal (nitraadidirektiiv KM 4) .....	18
Loomade identifitseerimine ja registreerimine (loomade identifitseerimise ja registreerimise direktiiv; määrused KM 6–8) .....	21

## Nõuetele vastavus

Nõuetele vastavuse (ingl *cross compliance*) süsteemi rakendamine on üks tähtsamaid Euroopa Liidu 2003. aasta ühise põllumajanduspoliitika reformi tulemusi, mis mõjutab põllumajandustootjate toetuste suurusi. Nõuetele vastavuse alused on kehtestatud Euroopa Liidu Nõukogu määruse (EÜ) 73/2009 artiklites 4 – 6, lisades II ja III ning „EL ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse“ §-s 23 – 26.

**Nõuetele vastavusega tagatakse põllumajandustoetuste maksmine täies mahus vaid neile põllumajandustootjatele, kes täidavad erinevatest seadustest tulenevaid nõudeid ning hoivad põllumajandusmaad heades põllumajandus- ja keskkonningimustes.**

Nõuetele vastavus koosneb **headest põllumajandus- ja keskkonningimustest** (ingl *good agricultural and environmental conditions, GAEC*) ja **kohustuslikest majandamisnõuetest** (ingl *statutory management requirements, SMR*). Ka peavad ELi liikmesriigid tagama, et nende püsirohumaade pindala ei väheneks.

Nõuetele vastavuse nõudeid peavad järgima taotlejad, kes taotleavad järgmisi toetusi:

- otsetoetused:
  - ühtne pindalatoetus (ÜPT),
  - piimasektori eritoetus.
- Eesti maaelu arengukava (MAK) 2007–2013 toetused:
  - ebasoodsamate piirkondade toetus,
  - põllumajanduslik keskkonnatoetus (PKT),
    - keskkonnasõbraliku majandamise toetus,
    - mahepõllumajandusliku tootmise toetus,
    - ohustatud tõugu looma pidamise toetus,
    - kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus ja
    - poolloodusliku koosluse hooldamise toetus;
  - Natura 2000 toetus põllumajandusmaale,
  - Natura 2000 toetus erametsamaale,
  - loomade karjatamise toetus.

**Nõuded kehtivad põllumajandustootja põllumajandusliku tegevuse või põllumajandusliku majapidamise põllumajandusmaa suhtes, olenemata sellest, kas sellele maale toetusi taotletakse või mitte.**

**Heade põllumajandus- ja keskkonningimuste (HPK)** puhul on ELi õigusaktidega ette antud teemad (mulla erosioon, mulla orgaaniline aine, mulla struktuur, minimaalne hooldustööde tase ning veekaitse ja -majandus), millega seondult kehtestab iga riik ise konkreetsed kontrollitavad nõuded, pidades silmas oma riigi eripärsid, olukorda ja vajadusi. HPK nõuded ei tulene kõik otseselt kehtivatest õigusaktidest – need rakenduvad vaid toetuste taotlejatele. Nõuete täitmine ei tohiks olla lisategevus, kui järgitakse häid tavasid.

HPK nõuded on Eestis kehtinud otsetoetuste taotlejatele alates 2004. aastast ning osale Eesti maaelu arengukava 2007–2013 toetuste taotlejatele alates 2007. aastast. Nõudeid on täiendatud. Vastavalt etteantud ajakavale täiendatakse nõudeid ka edaspidi. 2010. aastal lisandus kolm uut nõuet: hekseldamise piirang looduskaitsealusel rohumaal, põllumajandusmaal asuva loodus- või muinsuskaitse all oleva objekti rikkumise või hävitamise keeld ning nõue omada vee erikasutusluba, kui põllumajandusmaa niisutamiseks kasutatakse põhjavett rohkem kui 5 kuupmeetrit või pinnavett rohkem kui 30 kuupmeetrit ööpäevas.

HPK 2010 nõuded on kinnitatud põllumajandusministri 17. veebruari 2010. aasta määrusega nr 11 „Head põllumajandus- ja keskkonnatingimused, püsirohumaa pindala säilitamise kohustuse täitmise täpsem kord, püsirohumaa pindala säilitamise kohustuse üleandmise alused ja kord ning püsirohumaa säilitamiseks vajalike abinõude rakendamise täpsem kord“.

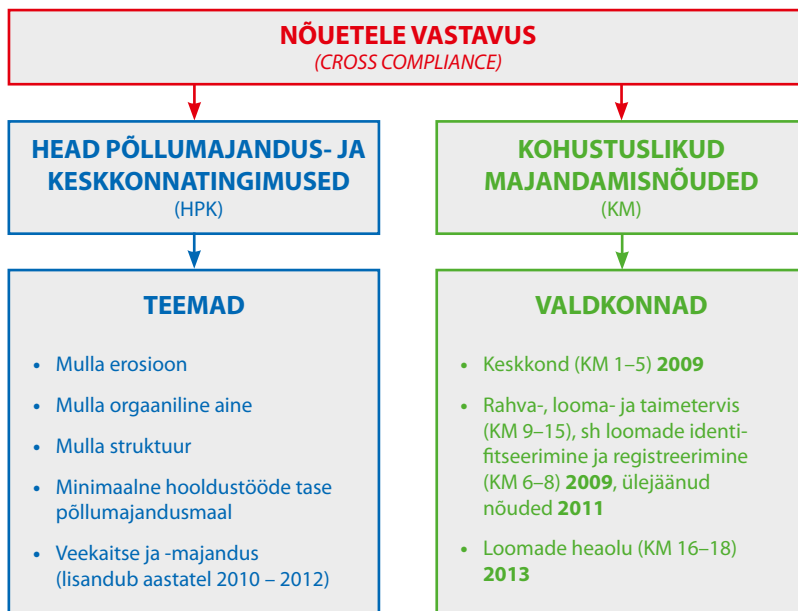
**Kohustuslikud majandamisnõuded (KM)** põhinevad ELi direktiividel ja määrustel järgmistes valdkondades:

- keskkond (rakendus 2009);
- rahva-, looma- ja taimetervis (rakendub 2011), sh loomade registreerimine ja identifitseerimine (rakendus 2009);
- loomade heaolu (rakendub 2013).

Direktiivi nõuded rakendab iga liikmesriik oma õigusaktidega. Eestis näiteks on keskkonnanõuded sätestatud looduskaitseaduse ja veeseaduse ning nende alamaktidega. Neid nõudeid on tavapärase järelevalve käigus kontrollitud ka varem, kuid nüüdsest toimub see lisaks ka nõuetele vastavuse süsteemi raames. Selliseid nõudeid, mida kehtivates õigusaktides pole, kohustuslike majandamisnõuete rakendamisega ei kaasne.

**2010. aastal** jätkub **heade põllumajandus- ja keskkonnatingimuste** ning kohustuslikest majandamisnõuetest **keskkonna- ning loomade identifitseerimise ja registreerimise nõuete** kontrollimine.

**2011. aastast** lisanduvad **rahva-, looma- ja taimetervis nõuded** ning **2013. aastast loomade heaolu nõuded**.



Nõuetele vastavuse ülesehitus ja rakendamine Eestis.

**Põllumajandusliku keskkonnatoetuse (PKT) taotlejad** peavad 2009. aastast kogu majandusüksuses lisaks nõuetele vastavuse nõuetele täitma väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamise miinimumnõuded (VTK).

## Väetiste ja taimekaitsevahendite miinimumnõuded

VTKd on oma olemuselt täiendavad nõuetele vastavuse nõuded, mida peavad nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 artikli 51 kohaselt kogu majandusüksuses täitma kõik PKT taotlejad. Seega kohaldatakse nõudeid:

- keskkonnasõbraliku majandamise;
- mahepõllumajandusliku tootmise;
- poolloodusliku koosluse hooldamise;
- kohalikku sorti taimede kasvatamise;
- ohustatud tõugu looma pidamise toetuse puhul.

Kui PKT taotleja taotleb lisaks ka teisi Eesti maaelu arengukava 2. telje toetusi, vähendatakse VTK nõuete rikkumisel ka neid toetusi. VTKd on kehtestatud põllumajandusministri 8. märtsi 2010. aasta määrusega nr 19 „Poolloodusliku koosluse hooldamise toetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord aastateks 2007–2013“ lisa 1 ning leitavad Põllumajandusministeeriumi kodulehelt [http://www.agri.ee/public/VTK\\_2010.doc](http://www.agri.ee/public/VTK_2010.doc) ja PRIA kodulehelt <http://www.pria.ee/docs/resources/3385.doc?>



## Püsirohuma sailitamine

Püsirohuma sailitamise kohustus tuleneb nõukogu määrusest (EÜ) nr 73/2009 ja on kehtestatud põllumajandusministri 2010. aasta 17. veebruari määrusega nr 11 „Head põllumajandus- ja keskkonnatingimused, püsirohuma sailitamise kohustuse täitmise täpsem kord, püsirohuma sailitamise kohustuse ülevõtmise alused ja kord ning püsirohuma sailitamiseks vajalike abinõude rakendamise täpsem kord“.

Püsirohuma sailitamise kohustuse täitmist jälgitakse riigi tasandil.

Püsirohuma sailitamise kohustuse eesmärgiks on vältida rohuma suuremahulist muutmist põllumaaks. Kogu Eesti kohta ei tohi taotlusalune püsirohuma sailitamise pindala edaspidi väheneda.

Püsirohuma sailitamise kohustuse täitmist jälgib PRIA, selgitades pindalatoetuste menetlemisel iga aasta lõpus välja, missugune on kogu Eesti taotlustel esitatud püsirohuma sailitamise pindala suhe kogu põllumajandusmaasse.

- Kui selgub, et Eesti on sailitanud (või suurendanud) 2005. aastal pindalatoetuste taotlustel esitatud püsirohuma suhte kogu põllumajandusmaasse, siis on püsirohuma sailitamise nõue Eesti jaoks täidetud.
- Kui selgub, et kogu Eesti taotlustel esitatud püsirohuma sailitamise pindala suhe kogu põllumajandusmaasse on konkreetsel aastal võrreldes 2005. aastaga vähenenud üle 5%, teavitab PRIA sellest taotlejaid aasta lõpuks. Taotlejatel, kes siiski soovivad oma püsirohuma sailitamise pindala vähendada, tuleb sel juhul esitada taotlus püsirohuma sailitamise pindala vähendamiseks või kasutusotstarbe muutmiseks.
- Kui selgub, et kogu Eesti taotlustel esitatud püsirohuma sailitamise pindala suhe kogu põllumajandusmaasse on võrreldes 2005. aastaga vähenenud üle 10%, tuleb põllumajandustootjal püsirohuma sailitamise PRIA poolt määratud ulatuses uuesti rajada. Tagasirajamise aluseks võetakse kuni 24 kuud tagasi põllumajandustootjal olnud püsirohuma sailitamise pindala.

*Taotlejad puudutavad detailsed nõuded on toodud ülalmainitud määruses.*



## Nõuetele vastavuse kontroll – üldpõhimõtted

Nõuetele vastavuse süsteemi raames kontrollitakse kohapeal vähemalt 1% otsetoetuste ja 1% MAK 2007–2013 perioodi taotlejaid. Kontrollle viivad läbi **PRIA** (head põllumajandus- ja keskkonnatingimused), **Keskkonnainspektsioon** (KKI; KM keskkonnanõuded, VTK nõuded, HPK nõue 14), **Veterinaar- ja Toiduamet** (VTA; KM loomade identifitseerimine ja registreerimine, alates 2011. a rahva- ja loomatervis, alates 2013. a loomade heaolu) ja **Põllumajandusamet** (PMA; alates 2011. a taimetervis, VTK nõuded alates 2009. a).

**Järelevalveasutused jätkavad oma tavapäraseid kontrollle ka nõuetele vastavuse süsteemist eraldi. Kui nõuetele vastavuse rikkumine on tuvastatud muude kontrollimiste (väljaspool nõuetele vastavuse süsteemi kontrollivalimit) käigus, lähevad ka need rikkumised toetuste määramisel ja maksimisel arvesse.**

Kõiki nõuete rikkumisi hindavad kontrolliasutused ühtse meetoodika järgi hindamismaatriksitega. Hindamisel lähtutakse kolmest kriteeriumist:

- **tõsidus,**
- **ulatus,**
- **püsivus.**

Nõuetele mittevastavuse *tõsidus* sõltub eelkõige nõuetele mittevastavuse tagajärgede olulisusest, võttes arvesse asjaomase nõude või standardi eesmärke.

Nõuetele mittevastavuse *ulatuse* määramisel võetakse arvesse eelkõige seda, kas nõuetele mittevastavusel on kaugemale ulatuv mõju või piirub see põllumajandusettevõtte endaga.

Nõuetele mittevastavuse *püsivus* sõltub eelkõige selle mõju ajalisest ulatusest või nende mõjude mõistlike vahenditega lõpetamise võimalusest.

Samuti võetakse arvesse rikkumise korduvust.

Nende kriteeriumite alusel koostatakse iga nõude hindamiseks maatriks, mille järgi antakse rikkumisele kriteeriumite kaupa hinne 4-punkti skaalal, kusjuures madalaim hinne on 1 ja kõrgeim on 4:

- hinde 1 puhul on tegemist väga väikese rikkumisega,
- hinde 2 puhul on tegemist väikese tähtsusega rikkumisega,
- hinde 3 puhul on nõude rikkumisel oluline tähtsus,
- hinde 4 puhul on nõude rikkumisel väga suur tähtsus.

Rikkumise koondhinde saamiseks liidetakse tõsiduse, ulatuse ja püsivuse punktid kokku. Koondhinde alusel leitakse iga konkreetse nõude rikkumise sanktsioon ehk toetuste vähendamise protsent. Koondhindele vastav vähendamine on järgmine:

- **koondhinne 3–5 = 1%,**
- **koondhinne 6–10 = 3%,**
- **koondhinne 11–12 = 5%.**

Sellist hindamissüsteemi kasutatakse võrdse kohtlemise tagamiseks, sest on selge, et ühekordne väikese ulatusega rikkumine ei ole võrreldav näiteks püsivast raskest rikkumisest tingitud põhjavee reostamisega.



Valdkonna (HPK, keskkond, rahva-, looma- ja taimetervis, loomade heaolu) siseselt lähevad arvesse selle nõude rikkumisega seonduvad punktid, mille koondhinne on kõige kõrgem. Kui rikkumised on tuvastatud erinevates valdkondades, siis vähendusprotsendid liidetakse, **maksimaalseks vähendamiseks esmasel rikkumisel on 5% (v.a tahtliku rikkumise korral).**

Rikkumise **korduvuse** korral on maksimaalne vähendamine **15%**.

Toetussumma arvutamisel võetakse korduvuse korral arvesse ka 2007.–2008. aasta nõuete rikkumisi, mis kehtisid enne nõuetele vastavuse rakendumist.

Kui on tegemist **tahtliku** nõude rikkumisega, vähendatakse toetussummat **kuni 100%**.

Inspektoril on olukorda arvestades ja raskendavatest või pehmendavatest asjaoludest lähtuvalt õigus rikkumist hinnata maatriksist erinevalt ja/või määrata järelkontroll.

Ebaoluliste ja lihtsasti eemaldatavate rikkumiste korral on õigus jätta rikkumine arvestamata, samuti võidakse määrata taotlejale tähtaeg puuduse kõrvaldamiseks ja teha tähtaja möödumisel järelkontroll. Kui sellisel juhul on järelkontrolli ajaks puudus kõrvaldatud, ei loeta nõuet rikutuks ning toetuste vähendamist ei toimu.

**Kui nõudeid ei ole taotlejast mitteleenevatel põhjustel võimalik täita (nt vihmase suve tõttu on raskendatud niitmine), tuleb sellest kindlasti PRIAt teavitada.**



## Head põllumajandus- ja keskkonningimused (HPK) 2010

Alljärgnevalt on toodud teemade kaupa HPK nõuded ja lühikesed selgitused ning viited lisainfo leidmiseks.

### Mulla kaitse erosiooni eest

- **HPK NÕUE 1:** Haanja, Otepää, Valgjärve, Vastseliina ja Misso vallas asuvast põllumajandusmaast, mida taotlejal on õigus kasutada, peab vähemalt 30% olema talvise taimkatte all. Talviseks taimkatteks loetakse 1. novembrist kuni 31. märtsini põllumajandusmaal olevad põllumajanduskultuurid ja kõrretüü.
- **HPK NÕUE 2:** Üle 10% kaldega aladel tuleb erosiooni takistamiseks põllumajandusmaa harimisel kasutada sobivaid agrotehnilisi võtteid. Sobivateks agrotehnilisteks võtteks on mulla harimine risti kallakuga, püsirohumaat rajamine, heintaimede kasvamine, orgaaniliste väetiste kasutamine kooskõlas veeseaduse §-ga 26<sup>1</sup>, minimeeritud mullaharimine, kaitseribade rajamine kün-gaste nõlvadele või veekogude kallastele või muu mullaerosiooni takistav tegevus.



Üle 10% kaldega alade määramiseks kasutab PRIA Maa-ameti poolt koostatud üle 10% kaldega alade kaarti. Infot, kas teie kasutataval maal on üle 10% kaldega alasid, leiab PRIA põllumassiivide veebikaardilt [https://kls.eesti.ee/pria\\_avalik\\_k kaart](https://kls.eesti.ee/pria_avalik_k kaart) ja kohalikust Keskkonnaametist.

### Mulla orgaanilise aine säilitamine

- **HPK NÕUE 3:** Põllumajandusmaal kulu, heina ja põhku põletada ei ole lubatud.

Kui taotleja ise pole kulu, heina või põhku põletanud, vaid seda on teinud keegi teine, tuleb sellest kindlasti PRIAt teavitada ja teha avaldus politseisse.

- **HPK NÕUE 4:** Taotleja koostab või vajadusel uuendab hiljemalt taotluse esitamise aasta 15. juuniks põllumajandusmaa kohta viljavaheldus- või külvikorra plaani, mis peab olema kohapeal kontrollimiseks kättesaadav 5 aastat pärast selle koostamist. Plaanis peavad sisalduma vähemalt viljavahelduse või külvikorra näidisplaani andmed.

**HPK NÕUE 4 erisus:** Viljavaheldus- või külvikorra plaani ei pea koostama püsirohumaat, puuvilja- ja marjakultuuride ning ravim- ja maitsetaimede kasvatamiseks kasutataval põllumajandusmaal ja põllul, mis on väiksem kui 0,3 ha.

Plaan koostatakse ettevõtte kogu põllumajandusmaa kohta. Plaan võib olla ka elektrooniline ja muus vormis. Oluline on, et näidisplaanis olevad andmed oleksid kajastatud.

Näidisplaani leiab PRIA kodulehelt [http://www.pria.ee/et/toetusd/valdkond/teadmiseks/nouetele\\_vastavus](http://www.pria.ee/et/toetusd/valdkond/teadmiseks/nouetele_vastavus).

## Mulla struktuuri säilitamine

- **HPK NÕUE 5: Põllumajandusmaal tehtavate tööde tegemisel lähtutakse mulla harimiskindlusest. Põldu võib harida ajal, millal kasutatav tehnika ei jäta põllule harimissügavusest sügavamaid jälgi. Põllumajandusmaal ei tohi esineda sügavamaid roopaid kui 30 cm.**

*Kui taotleja ise pole roopaid tekitanud, vaid seda on tema maadel teinud keegi teine (nt metsa- või elektritööde käigus), tuleb sellest kindlasti PRIAt teavitada.*

## Minimaalne hooldustööde tase põllumajandusmaal

- **HPK NÕUE 6: Taotleja kannab andmed põllumajandusmaal tehtud tegevuste kohta veeseaduse § 26<sup>1</sup> lõike 7 alusel peetavasse põlluraamatusse.**

Vastavalt veeseadusele on põllumajandusega tegelev isik kohustatud pidama põlluraamatut, kuhu ta kannab muu hulgas andmed põllumajandusmaa pindala, mulla omaduste, saagi, kasutatavate väetiste ja taimekaitsevahendite liikide ja koguste ning kasutamisaaja kohta.

*Detailsed nõuded põlluraamatu pidamise kohta leiab põllumajandusministri 9. aprilli 2003. aasta määrusest nr 36 „Põlluraamatu vorm ja põlluraamatu pidamise kord“.*

- **HPK NÕUE 7: Enne taotluse esitamise aastat rajatud rohumaad on vähemalt üks kord enne 31. juulit niidetud või on seal karjatatud loomi. 31. juuliks on niide koristatud või hekseldatud. Karjamaana kasutatava rohuma hooldamine tagatakse asjakohase loomkoormusega karjatades, kuid ebapiisava tulemuse korral niidetakse rohuma üle. Nimetatud toimingute tegemist peab kogu taotlusel märgitud maa-alal olema võimalik visuaalselt tuvastada.**

*Kohapeal kontrollitakse, kas rohumaad on niidetud või karjatatud ja kas niidetud hein on põllult ära veetud, hekseldatud, pressitud rullidesse või pandud kuhjadesse.*

*Karjamaana kasutatava rohuma puhul on oluline karjatamisega saavutada rohumaad hooldatus ja kui karjatamise kaudu seda ei saavutata, tuleb rohumaad üle niita.*



**HPK NÕUE 7 erisus 1:** Nõudeid ei kohaldata heinaseemne ja heintaimede energiakultuurina kasvatamise korral ning kuni kaheaastase haljasväetisena kasutatava rohumaa puhul sissekünni aastal.

**HPK NÕUE 7 erisus 2:** MAK 2007–2013 raames keskkonnasõbraliku majandamise toetuse saamiseks peab nõuetekohase avalikult kasutatava teega piirneva ettevõtte toetusõigusliku maa ääres oleval põllumajandus- toetuste ja põllumassiivide registrisse kantud kuni 5 meetri laiuse mitmeaastase kõrreliste heintaimede ja teiste rohtsete õistaimede segust koosneva mitmeliigilise taimestikuga rohumaa ribal, mille kohta taotletakse ka keskkonnasõbraliku majandamise toetust, nõue 7 olema täidetud 20. augustiks.

*Kui kirjeldatud rohumaa ribale taotletakse keskkonnasõbraliku majandamise toetust, siis ka teiste samale maale taotletud toetuste puhul kehtib antud maale ühtne niitmise tähtaeg 20. august.*

**HPK NÕUE 7 erisus 3:** MAK 2007–2013 raames poolloodusliku koosluse hooldamise toetuse taotlemise korral on rohumaal, mille kohta toetust taotletakse, niitmise ja niite koristamise või loomade karjatamise tähtpäev 1. oktoober või kaitse-eeskirjas, kaitsekorralduskavas või liigi kaitse ja ohjamise tegevuskavas sätestatud tähtpäev. Karjamaana kasutataval rohumaal karjatatakse loomi järgmise loomkoormusega:

- 1) puisniidul niitmise järgse karjatamise korral kuni 0,5 loomühikut hektari kohta (lü/ha);
- 2) lamminiidul, loopealsel, sooniidul ja kadastikul karjatamise korral 0,2–1,0 lü/ha;
- 3) aruniidul karjatamise korral 0,2–1,2 lü/ha;
- 4) rannaniidul karjatamise korral 0,4–1,3 lü/ha;
- 5) puiskarjamaal karjatamise korral 0,3–1,0 lü/ha;
- 6) nõmmel karjatamise korral 0,2–0,8 lü/ha.

Loomühikulist arvestust peetakse järgmiselt:

- |  |          |
|--|----------|
| 1) üle 24 kuu vanune veis, sh ammlehm  | 1 lü;    |
| 2) 6–24 kuu vanune veis  | 0,6 lü;  |
| 3) kuni 6 kuu vanune veis  | 0,2 lü;  |
| 4) üle 6 kuu vanune hobune või mära koos varsaga                                   | 0,7 lü;  |
| 5) üle 12 kuu vanune kits või lammas,<br>kits või utt kuni 6 kuu vanuste talledega | 0,15 lü; |
| 6) 6–12 kuu vanune kits või lammas   | 0,05 lü. |

**HPK NÕUE 7 erisus 4:** Juhul kui sätestatud nõude täitmise korral niidet 31. juuliks ei koristata, on hekseldamine lubatud alates 1. juulist.

*Kui niidet ei plaanita koristada, siis võib selle hekseldada, kuid mitte enne 1. juulit. Vt ka nõue 9.*

- **HPK NÕUE 8: “Looduskaitseeaduse” §-de 10 ja 11 alusel kaitse alla võetud loodusobjektile ja looduslikul rohumaal peab niitmise ja/või karjatamise nõue olema täidetud 20. augustiks.**

Looduslikuks rohumaaiks (PRIAs registreeritud loodusliku rohumaa - LR) loetakse loodusliku taimestikuga ala nagu aruniit, rannaniit, looniit, lamminiit, sooniit, puiskarjamaa, kus on pikaajaliselt (vähemalt üle 10 aasta) olnud püsiv rohukamar.

- **HPK NÕUE 9: “Looduskaitseeaduse” §-de 10 ja 11 alusel kaitse alla võetud loodusobjektile asuval rohumaal on juhul, kui niidet ei koristata, hekseldamine lubatud alates 20. juulist.**

*Nõue lisandus 2010. aastal.*

*Kaitse alla võetud loodusobjektile asuval rohumaal on juhul, kui niidet ei koristata, hekseldamine lubatud alates 20. juulist. Hekseldamise hilisem kuupäev neil aladel on kehtestatud looduskaitselistel eesmärkidel.*

- **HPK NÕUE 10:** Põllumajandusmaal kasvatatakse põllumajanduskultuuri, mis on külvatud, maha pandud või istutatud 15. juuniks, kasutades kohalikele normidele vastavaid agrotehnilisi võtteid ja vältides seejuures umbrohu levikut, või hoitakse põllumajandusmaad alates 15. juunist mustkesas. Puuvilja- ja marjakultuuride aia võraalused ja reavahed on hooldatud ning vähemalt üks kord aastas enne 31. juulit niidetud või on seal karjatatud loomi.

Kohalikele normidele vastavad agrotehnilised võtted tähendavad eelkõige normaalset külvinormi vastavalt põllukultuurile, mis loob aluse, et põld ei umbrohtuks. Umbrohtumust kontrollitakse visuaalselt. Vajadusel määratakse umbrohtumuse määr. Umbrohtumuse määra arvestamisel kontrollitava põllu kohta võetakse aluseks umbrohttaimede arvu pindalaühikul väljendatuna protsentides põllukultuuride arvust.

Mustkesa peab pidama mehaaniliste võtetega, st ei aktsepteerita keemilist umbrohttõrjet. Umbrohtude kõrgus mustkesal võib erandkorras olla kuni 20 cm (seoses vihmase suvega).

- **HPK NÕUE 11:** Põllumajandusmaal rakendatakse „Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse“ 6. peatükis sätestatud tuulekaera tõrjeabinõusid. Kui põllumajandusmaal esineb tuulekaera, esitab taotleja Põllumajandusametile viivitamata, kuid hiljemalt 31. juuliks, põllumajandusministri 27. detsembri 2004. a määruse nr 196 lisas 1 toodud vormi kohase teatise tuulekaera esinemise kohta.

Tuulekaera leviku korral taotleja kasutuses oleval põllumajandusmaal peab olema edastatud PMA-le vastavasisuline teatis. Lisaks tuleb arvestada paljude muude nõuetega (toodud „Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse“ 6. peatükis, sh tuulekaera tõrjekava koostamine). Tuulekaera teatise vormi ja täiendava info leiab PMA kodulehelt <http://www.pma.agri.ee/index.php?id=104&sub=331&sub2=336> või PMA maakondlikust keskusest.



- **HPK NÕUE 12: Põllumajandusmaal asuvat "Looduskaitseaduse" § 4 lõikes 1 sätestatud kaitstavat looduse üksikobjekti ja "Muinsuskaitseaduse" § 3 lõikes 2 sätestatud kinnismälestist ei tohi rikkuda ega hävitada.**

*Nõue lisandus 2010. aastal.*

Looduse üksikobjektid ja kinnismälestised on kaardistatud ning leitavad Maa-ameti kaardirakendusest <http://xgis.maaamet.ee/xGIS/XGIS>. Nende objektide kaardikihid lisatakse ka PRIA põllumassiivide veebikaardile, kust saab vajadusel kontrollida oma põllumassiividel asuvaid objekte.

Maastikuelemendid, mis asuvad põllumajandusmaal ja on seotud heade põllumajandus- ja keskkonningimustega, loetakse põllumajandusliku maatüki kogupindala hulka.

Kui taotlejast sõltumatutel asjaoludel on toimunud maastikuelemendi rikkumine või hävitamine, siis tuleb sellest kohe PRIAt teavitada.

- **HPK NÕUE 13: Põllumajandusmaa, mille kohta toetust ei taotle, on hooldatud, kasutades selliseid agrotehnilisi võtteid, mis välistavad ebasoovitava taimestiku ulatusliku leviku ning võimaldavad seda maad kasutusele võtta põllumajandusliku tegevusega tegelemiseks ilma lisakuludeta järgmisel kasvuperioodil ning nimetatud maal täidetakse ka nõudeid 6, 11 ja 12.**

*Nõue kehtib põllumajandusmaa kohta, millele toetust ei taotle, kuid mis tuleb samuti taotlusele kirja panna.*

Ebasoovitavate taimede (nt takjas, ohakas, puju, putked, puittaimed) ulatuslik levik võib soodustada maa põllumajanduslikust kasutusest väljalangemist. Kui maa, millele toetust ei taotle, on rohuma, siis tuleb seda niita, karjatada või hekseldada, kuid ei nõuta, et seda peab tegema igal aastal. Oluline on, et oleks välistatud ebasoovitavate taimede ulatuslik levik.

## Veekogude kaitse reostuse ja äravoolu eest ning veekasutuse reguleerimine

- **HPK NÕUE 14: Taotlejal, kes kasutab põllumajandusmaa niisutamiseks põhjavett rohkem kui 5 m<sup>3</sup> või pinnavett rohkem kui 30 m<sup>3</sup> ööpäevas, peab olema „Veeseaduse“ §-s 8 sätestatud vee erikasutusluba.**

*Nõue lisandus 2010. aastal.*

Vee erikasutusloaga seonduv on kehtestatud keskkonnaministri 26. märtsi 2002. a määrusega nr 18 „Vee erikasutusloa ja ajutise vee erikasutusloa andmise, muutmise ja kehtetuks tunnistamise kord, loa taotlemiseks vajalike materjalide loetelu ja loa vormid“.

Vee erikasutuslube väljastab Keskkonnaamet (vt lähemalt <http://www.keskkonnaamet.ee/index.php?id=10716>) ja nõude täitmist kontrollib Keskkonnainspeksioon.

## Kohustuslikud majandamisnõuded (KM) 2010

Alljärgnevalt on toodud kohustuslikud majandamisnõuded keskkonna ning loomade identifitseerimise ja registreerimise valdkonnas, mida hakati nõuetele vastavuse raames kontrollima alates 2009. aastast. Neid nõudeid, mida hakatakse kontrollima alates 2011. ja 2013. aastast, antud trükises ei käsitleta.

Nõuded põhinevad EL direktiividel (linnudirektiiv KM 1 ja loodusdirektiiv KM 5; põhjaveedirektiiv, KM2; reoveesettedirektiiv, KM3; nitraadidirektiiv, KM 4; loomade identifitseerimise ja registreerimise direktiiv ning määrused, KM 6–8) ja on sätestatud olemasolevas seadusandluses.

Kohustuslike majandamisnõuete puhul on iga nõude juures toodud lisainformatsiooni saamiseks viide seadusandlusele, kust nõue pärineb. Kehtiv seadusandlus on kättesaadav Riigi Teatajas, [www.riigiteataja.ee](http://www.riigiteataja.ee).

## Loodusliku linnustiku kaitse ja kitsendused kaitsealal, hoiualal ja püsielupaigas (linnudirektiiv KM 1 ja loodusdirektiiv KM 5)

Järgnevad kuus nõuet on rakendatud linnu- ja loodusdirektiivide alusel ning sätestatud looduskaitseseaduses ja selle alamaktides.

*Nende nõuete puhul on oluline teada, kas teie valduses olev maa asub kaitsealal, hoiualal või püsielupaigas või missugused on muud looduskaitsepiirangud. Samuti on oluline teada, missuguses vööndis maa asub, sest erinevates vööndites on nõuded erinevad. Selle kohta leiab infot Maa-ameti kaardirakenduse abil <http://xgis.maaamet.ee/xGIS/XGis> või Keskkonnaametist. Kaitseala puhul peab tutvuma ka konkreetse kaitseala kaitseeeskirjaga (kehtestatakse Vabariigi Valitsuse määrusega), püsielupaiga puhul püsielupaiga kaitse-eeskirjaga (kehtestatakse keskkonnaministri määrusega). Kui kaitse-eeskiri puudub, siis tuleb lähtuda looduskaitseseaduse nõuetest.*

**Kaitseala** on inimtegevusest puutumatuna hoitav või erinevate kohaselt kasutatav ala, kus säilitatakse, kaitstakse, taastatakse, uuritakse või tutvustatakse loodust. Kaitsealad on:

- rahvuspargid;
- looduskaitsealad;
- maastikukaitsealad.

**Hoiuala** on elupaikade ja kasvukohtade kaitseks määratud ala, mille säilimise tagamiseks hinnatakse kavandatavate tegevuste mõju ja keelatakse ala soodsat seisundit kahjustavad tegevused.

**Püsielupaik** on väljaspool kaitseala või selle piiranguvööndis asuv piiritletud ja erinevate kohaselt kasutatav:

- kaitsealuse looma sigimisala või muu perioodilise koonduumise paik;
- kaitsealuse taime või seene looduslik kasvukoht;
- lõhe või jõesilmu kudemispaik;
- pruunkaru talvitumispaik;
- jõevähi looduslik elupaik;
- mägra rohkem kui kümne suudmega urulinnak.



- **KM 1 ja 5 NÕUE 1:** Kui põllumajandustootja valduses olev maa asub kaitsealal, hoiualal või püsielupaigas, siis peab tal olema kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolek alljärgnevate tegevuste jaoks loa taotlemisel:
  - 1) väikeehitise, sh lautri või paadisilla ehitamiseks;
  - 2) ehitusloale, projekteerimistingimustele;
  - 3) uue veekogu, mille veepoggi pindala on suurem kui 5 m<sup>2</sup>, rajamiseks, kui selleks ei ole vaja anda vee-erikasutusluba või ehitusluba või nõusolekut väikeehitise ehitamiseks.

(Looduskaitseeadus § 14 lg 1)

Enne projekteerimistingimuste ja ehitusloa väljaandmist on kohalikul omavalitsusel kohustus need eelnevalt kaitseala valitsejaga kooskõlastada. Seega tuleb kaitsealal, hoiualal või püsielupaigas projekteerimistingimuste või ehitusloa saamisel jälgida, et see oleks kooskõlastatud kaitseala valitsejaga.

- **KM 1 ja 5 NÕUE 2:** Kui põllumajandustootja valduses olev maa asub kaitseala või püsielupaiga sihtkaitsevööndis, siis on tal (juhul kui kaitse-eeskiri ei sätesta teisiti) keelatud:
  - 1) majandustegevus (väetamine, taimekaitsevahendite kasutamine, rohumaade uuendamine poollooduslikel kooslustel, metsa istutamine, maaparandussüsteemi rajamine);
  - 2) loodusvarade (maavara, maavaravaru, loodusliku kivimi, setendi, vedeliku ja gaasi, mis ei ole maavaravaruna arvele võetud, kaitsealuste liikide isendite) kasutamine, pinnase teistsaldamine ning vee ja jää võtmine pinnaveekogust rohkem kui 30 m<sup>3</sup>/ööpäevas.

(Looduskaitseeadus § 30 lg 2 ja 4; kaitsealade kaitse-eeskirjad Vabariigi Valitsuse määrustes; püsielupaiga kaitse-eeskirjad keskkonnaministri määrustes)

Alati tuleb jälgida konkreetse kaitseala kaitse-eeskirja nõudeid, sest vastavalt konkreetse ala kaitse-eeskirjale võivad ülaltoodud tegevused, nt majandustegevus, olla lubatud. Kui kaitse-eeskiri puudub, siis tuleb lähtuda looduskaitseeaduse nõuetest.





- **KM 1 ja 5 NÕUE 3:** Kui põllumajandustootja valduses olev maa asub kaitseala või püsielupaiga piiranguvööndis, siis on tal (juhul kui kaitse-eeskiri ei sätesta teisiti) keelatud:
  - 1) uute maaparandussüsteemide rajamine;
  - 2) veekogu veetaseme ja kaldajoone muutmise;
  - 3) puhtpuistute kujundamine, energiapuistu rajamine;
  - 4) biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine.

(Looduskaitseeadus § 31 lg 2; kaitsealade kaitse-eeskirjad Vabariigi Valitsuse määrustes; püsielupaiga kaitse-eeskirjad keskkonnaministri määrustes)

Sarnaselt eelmise nõudega tuleb jälgida konkreetse kaitseala kaitse-eeskirja nõudeid.

- **KM 1 ja 5 NÕUE 4:** Kui põllumajandustootja valduses olev maa asub hoiualal, siis peab tal olema hoiuala valitseja nõusolek:
  - 1) tee rajamiseks;
  - 2) loodusliku kivimi või pinnase teisaldamiseks;
  - 3) maaparandussüsteemi rajamiseks ja rekonstrueerimiseks;
  - 4) veekogu veetaseme ja kaldajoone muutmiseks;
  - 5) biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamiseks;
  - 6) loodusliku ja poolloodusliku rohumaa ja poldri kultiveerimiseks või väetamiseks;
  - 7) puisniiduilmelisel alal puude raumiseks.

(Looduskaitseeadus § 33 lg 1)

- **KM 1 ja 5 NÕUE 5:** Kui põllumajandustootja valduses olev maa asub kaitsealal või püsielupaigas peab ta arvestama kaitse-eeskirjas toodud ajalise liikumiskiiranguga või ajalise piiranguga niitmisele.

(Looduskaitseeadus § 30 lg 2; kaitsealade kaitse-eeskirjad Vabariigi Valitsuse määrustes; püsielupaiga kaitse-eeskirjad keskkonnaministri määrustes)

- **KM 1 ja 5 NÕUE 6:** Kui põllumajandustootja valduses olev maa asub kaitsealal, hoiualal või püsielupaigas, siis peab tal olema kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolek selle maa katastriüksuse kõlvikute piiride ja/või sihtotstarbe muutmiseks loa taotlemisel.

(Looduskaitseeadus § 14 lg 1 p 1)

**Biotsiid** – toimeaine või üht või mitut toimeainet sisaldav valmistis, mis on ette nähtud kahjulike organismide hävitamiseks või nende arvukuse kontrolli all hoidmiseks, kahjulike organismide tõrjeks või nende kahjustava toime ärahoidmiseks. Eestis toimub biotsiidide registreerimine ja lubade väljastamine vastavalt Biotsiidiseadusele.

**Puhtpuistu** – puistu, milles on üks puuliik.

**Kõlvik** – ühetaolise majandusliku sihtotstarbe ja/või loodusliku seisundiga katastriüksuse osa, mida ei piiritleta piirimärkidega.

## Põhjavee kaitse ohtlikest ainetest lähtuva reostuse eest (põhjaveedirektiiv KM 2)

Järgnevad kaks nõuet on rakendatud põhjaveedirektiivi (KM 2) alusel ja sätestatud veeseaduses ning selle alamaktides.

- **KM 2 NÕUE 1: Vältida tuleb veeseaduses § 26<sup>5</sup> nimetatud ohtlike ainete nimistutesse 1 ja 2 kuuluvate ainete otse- või kaudse heite loodusesse.**

(Veeseadus § 26<sup>5</sup>)

Ohtlike ainete nimistud 1 ja 2 on kinnitatud keskkonnaministri 21. augusti 2001. aasta määrusega nr 44 „Veekeskonnale ohtlike ainete nimistud 1 ja 2“.

*Antud nõue ei keela ohtlike ainete omamist ja kasutamist, kuid tuleb jälgida, et need ei satuks loodusesse.*

*Nimistusse 1 kuuluvad ohtlikud ained muuhulgas järgmistest ainerühmadest: fosfororgaanilised ühendid, tsüaniidid, püsivad mineraalõlid, naftapäritoluga süsivesinikud jpt. Nimistusse 2 kuuluvad näiteks mitmed metallid, taimekaitsevahendid, biotsiidid jpt ained.*

*Ohtlike ainete nimistud 1 ja 2 on toodud ülalnimetatud määruses, samuti leiab need Põllumajandusministeeriumi ja PRIA kodulehtedelt ([www.agri.ee/nouetele-vastavus](http://www.agri.ee/nouetele-vastavus); [www.pria.ee/riiklikud\\_toetused/nouetele\\_vastavus](http://www.pria.ee/riiklikud_toetused/nouetele_vastavus)).*

**Otseheiteks** loetakse ohtliku aine juhtimist otse põhjavette või kaitsmata põhjaveega alale. Igasugune muu heide loetakse kaudseks heiteks.

- **KM 2 NÕUE 2: Naftasaaduste hoidmisehitised peavad vastama veeseaduse § 26 lg 3, 4 p 2 nõuetele.**

(Veeseadus § 26, lg 3, 4 p 2)

Naftasaaduste hoidmisehitiste veekaitse nõuded on vastu võetud Vabariigi Valitsuse 16. mai 2001. a määrusega nr 172 „Naftasaaduste hoidmisehitiste veekaitse nõuded“.

*Konkreetsed nõuded hoidmisehitistele sõltuvad selle mahust. Naftasaaduste hoidmisehitiste olemasolul tuleb kindlasti tutvuda nõuete detailidega, mis on toodud ülaltoodud määruses.*

### **Hoidmisehitis on:**

- 1) naftasaaduste mahuti, mille maht on üle 3 m<sup>3</sup>;
- 2) üle 3 m<sup>3</sup> mahuga naftasaaduste mahuti koos torustike ja seadmetega;
- 3) üle 3 m<sup>3</sup> mahuga naftasaaduste mahuti koos torustike ja seadmetega ning laadimis- või tankimisplatsiga.

## Reoveesette kasutamine (reoveesettedirektiiv KM 3)

Järgnevad kolm nõuet on rakendatud reoveesettedirektiivi (KM 3) alusel ja sätestatud veeseaduses ning keskkonnaministri määruses.

*Kui kasutate või planeerite kasutada reoveesetet, tuleb kindlasti tutvuda keskkonnaministri 30. detsembri 2002. aasta määrusega nr 78 „Reoveesette põllumajanduses, haljastuses ja rekultiveerimisel kasutamise nõuded“.*

- **KM 3 NÕUE 1: Vastavalt veeseaduse § 26<sup>1</sup> lg 2 nõuetele kasutatakse põllumajanduses ainult töödeldud reoveesetet. Põllumajanduses, haljastuses ja rekultiveerimisel reoveesette kasutamise nõuded kehtestab keskkonnaminister määrusega.**

*(Veeseadus § 26<sup>1</sup> lg 2 ja keskkonnaministri 30. detsembri 2002. a määrus nr 78)*

Sete on **töödeldud**, kui selles sisalduv orgaaniline aine on pinna- ja põhjaveele, mullale, taimedele, loomade ja inimese tervisele ohutuks muudetud kas:

- 1) aeroobse või anaeroobse stabiliseerimise, sealhulgas kompostimisega;
- 2) keemilise või termilise töötlemisega;
- 3) settes sisalduva orgaanilise aine mineraliseerimisega.

Sete on **töötlemata**, kui settes on vaid vähendatud veesisaldust või settele on lisatud tugimaterjale, kuid setet ja tugimaterjali ei ole regulaarselt segatud ning tugimaterjali ja sette segu temperatuur ei ole tõusnud üle 60 °C ja säilinud sel temperatuuril vähemalt kuus päeva.

Sette **kompostimine** on sette aeroobne lagundamine mikro- ja makroorganismide abil, milleks lisatakse settele puukoort, saepuru, põhku, turvast või mõnda muud tugimaterjali ja segatakse settega. Kompostimisel peab kompostitava materjali temperatuur olema **vähemalt kuus päeva üle 60 °C**.

- **KM 3 NÕUE 2: Maal, kuhu on laotatud setet, ei tohi aasta jooksul pärast laotamist kasvatada köögivilja või marju, maitse- ja ravimtaimi toiduks või söödaks ning kahe kuu jooksul pärast laotamist karjatada loomi või varuda loomasööta.**

*(Keskkonnaministri 30. detsembri 2002. a määrus nr 78 § 12 lg 2)*

- **KM 3 NÕUE 3: Reoveesette kasutajal on selle kasutamiseks andja poolt väljastatud dokumendid sette töötlusviisi ja selle analüüsitingimuste kohta ning sette kasutamise üle peetakse arvestust.**

*(Keskkonnaministri 30. detsembri 2002. a määrus nr 78 § 13)*

Reoveesette kasutamisel peab olema **andja poolt väljastatud** dokument, kuhu on märgitud sette **töötlusviisi** ning **analüüsiandmed**.

Sette **kasutaja** on kohustatud:

- 1) pidama sette kasutamise kohta päevikut või kandma andmed põlluraamatusse;
- 2) esitama sette kasutamiseks andjale kirjalikult oma nime, elu- või tegevuskoha aadressi, isikukoodi või äriregistri koodi ja andmed sette kasutamise kohta;
- 3) säilitama sette kasutamise kohta peetud päevikut kümme aastat.

**Päevikusse või põlluraamatusse** peab sette kasutaja hiljemalt **kolme päeva** jooksul arvates sette kasutamisest kandma järgmised andmed: sette kasutamise aeg; sette kasutamise koht; kasutatud sette kogus maa-ala hektari kohta; sette analüüsiandmed; mulla analüüsiandmed sette kasutamise kohas.

## Nitraadireostuse vältimine nitraaditundlikul alal (nitraadidirektiiv KM 4)

Järgnevad seitse nõuet on rakendatud nitraadidirektiivi (KM 4) alusel ja sätestatud veeseaduses ning selle alamaktides.

Järgnevaid nõudeid kontrollitakse nõuetele vastavuse raames vaid nitraaditundlikul alal. Enamus nendest nõuetest kehtivad veeseaduse kohaselt aga terves Eestis. Kui KKI teostab oma tavakontrolli või nõuetele vastavuse kontrolli väljaspool nitraaditundlikku ala ja leitakse rikkumine, võib KKI alustada oma menetlustoiminguid ja määrata karistuse.

Kõik PKT taotlejad (keskkonnasõbraliku majandamise, mahepõllumajandusliku tootmise, poolloodusliku koosluse hooldamise, kohalikku sorti taimede kasvatamise, ohustatud tõugu looma pidamise toetus) peavad alates 2009. aastast täitma ka VTK nõudeid kogu majandusüksuses. Mitmed väetiste VTK nõuded on samad, mis kohustuslikud majandamisnõuded nitraaditundlikul alal, vt detaile Põllumajandusministeeriumi ja PRIA kodulehtedelt (<http://www.agri.ee/nouetele-vastavus>; [http://www.pria.ee/et/toetused/valdkond/teadmiseks/nouetele\\_vastavus](http://www.pria.ee/et/toetused/valdkond/teadmiseks/nouetele_vastavus)). Seega kontrollitakse kattuvaid nõudeid PKT taotlejate puhul ka VTK raames.

Nitraaditundlik ala on määratud Vabariigi Valitsuse 21. jaanuari 2003. a määrusega nr 17 „Pandivere ja Adavere-Põltsamaa nitraaditundliku ala kaitse-eeskiri”.

Nitraaditundliku ala piiride täpsema paiknemise, maapinna kallete, karstilehtrite ja allikate paiknemise kohta saab täpsemat infot Maa-ameti nitraaditundliku ala kaardirakendusest <http://xgis.maaamet.ee/xGIS/XGIS>, samuti kohalikust Keskkonnaametist.

- **KM 4 NÕUE 1: Orgaanilisi ja mineraalväetisi ei tohi laotada 1. detsembrist kuni 31. märtsini ja muul ajal, kui maapind on kaetud lumega, külmunud või perioodiliselt üleujutatud, või veega küllastunud maale.**

(Veeseadus § 26<sup>1</sup> lg 4<sup>2</sup>)

Maapind loetakse lumega kaetuks, kui see on rohkem kui 10 cm lumega kaetud kauem kui 24 tundi. Külmunud maaks loetakse maad, mis on külmunud rohkem kui 5 cm sügavuselt kauem kui 24 tundi.

- **KM 4 NÕUE 2: Väetise laotamine pinnale on keelatud haritaval maal, mille maapinna kalle on üle 10%. Kui maapinna kalle on 5–10%, on pinnale väetise laotamine keelatud 1. novembrist kuni 15. aprillini.**

(Veeseadus §26<sup>1</sup> lg 4<sup>1</sup>)

Haritav maa on veeseaduse mõistes kogu põllumajandusmaa, v.a looduslikud rohumaad.

Maapinna kallete kohta saab nitraaditundlikul alal infot Maa-ameti nitraaditundliku ala kaardirakendusest <http://xgis.maaamet.ee/xGIS/XGIS>. Samuti leiab üle 10% kaldega alad PRIA põllumassiivide veebikaardilt [https://kls.eesti.ee/pria\\_avalik\\_kaart](https://kls.eesti.ee/pria_avalik_kaart).

- **KM 4 NÕUE 3: Allikate ja karstilehtrite ümbruses on 10 m ulatuses veepiirist või karstilehtrite servast keelatud väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamine ning vee kvaliteeti ohustav muu tegevus.**

(Veeseadus §26<sup>1</sup> lg 5)

Karstilehtrite ja allikate paiknemise kohta saab täpsemat infot Maa-ameti nitraaditundliku ala kaardirakendusest <http://xgis.maaamet.ee/xGIS/XGIS>, samuti kohalikust Keskkonnaametist.

**Karst** – nähtused ja protsessid, mis kaasnevad kivimite lahustamisega pinna- ja põhjavee poolt. Karstumisega kaasneb paljude spetsiifiliste nähtuste (hüdrograafiline võrk ja veerežiim, teatud mullaliikide levik, teatud taimeliikide ja koosluste levik) kõrval ka mitmesuguste pinnavormide teke.

**Karstilehter** – vees lahustuvate kivimite pinna sisse tekkinud korrapärane, koonusjas, liua- või vannitaoline süvend. Suuremaid kuni mitmekümne meetri laiusi lehtri-, lohu- või liuakujulisi karstivorme, mis neelavad pinnavett, nimetatakse Eestis kurisudeks.

- **KM 4 NÕUE 4:** Põllumajandusloomade pidamisel peab sõnnikuhoidla või sõnniku- ja virtsahoidla mahutama vähemalt nende 8 kuu sõnniku ja virtsa. Kui sügavallapanuga laut ei mahuta kaheksa kuu sõnnikukogust, peab laudal olema ülejääva koguse mahutav sõnnikuhoidla. Sõnnikuga kokku puutuvad konstruktsioonid peavad vastama sõnnikuhoildlatele esitatavatele nõuetele. Kui loomapidaja suunab sõnniku hoidmisele või töötlemisele oma ettevõtte teise hoidlasse või töötlemiskohta või lepingu alusel teise isiku hoidlasse või töötlemiskohta, peab loomakasvatushoone kasutamisel olema tagatud lekkekindla hoidla olemasolu, mis mahutab vähemalt ühe kuu sõnnikukoguse.

(Veeseadus §26<sup>2</sup> lg 2, 3 ja 3<sup>1</sup>)

Nõude detailid on toodud Vabariigi Valitsuse 28. augusti 2001. a määruses nr 288 „Veekaitseenõuded väetise- ja sõnnikuhoildlatele ning siloladustamiskohtadele ja sõnniku, silomahla ja muude väetiste kasutamise ja hoidmise nõuded”.



- **KM 4 NÕUE 5: Põllumajandustootja peab hoidma loomapidamishoonetes tekkivat sõnnikut sõnnikuhoiulates ja/või aunades, sõnnikuaun paikneb veeobjektide suhtes nõutud kaugusel ning aunades hoidmise tingimustest peetakse kinni.**

(Veeseadus § 26<sup>2</sup> lg 5, § 26<sup>3</sup> lg 6; § 29 lg 1–4; Vabariigi Valitsuse määrus nr 17 § 6 lg 1–2 ja Vabariigi Valitsuse 28. augusti 2001. a määrus nr 288 § 6 lg 1–3)

Nõude detailid on toodud ülalviidatud seadusandluses, Põllumajandusministeeriumi kodulehel <http://www.agri.ee/nouetele-vastavus> (lisa 2 – nitraadireostuse vältimine nitraaditundlikul alal).

- **KM 4 NÕUE 6: Nitraaditundlikul alal on sõnniku- ja mineraalväetisega kokku lubatud anda haritava maa ühe hektari kohta keskmisena kuni 170 kg lämmastikku aastas. Mineraallämmastiku kogused, mis on suuremad kui 100 kg hektarile, tuleb anda jaotatult. Nitraaditundlikul alal tohib lubatud lämmastiku üldkogusest anda mineraalväetistega haritava maa ühe hektari kohta keskmisena mitte üle 140 kg aastas.**

(Veeseadus §26<sup>3</sup> lg 3–6)

- **KM 4 NÕUE 7: Mineraalväetise hoidla peab olema ehitatud nii, et väetis ei satuks keskkonda.**

(Veeseadus §26, Vabariigi Valitsuse 28. augusti 2001. a määrus nr 288 § 2 ja 3)

Tahke mineraalväetise hoidla väetisega kokkupuutuvad konstruktsioonid peavad olema lekkekindlad ning see peab olema ehitatud nii, et väetis ei satuks sademete või tuule mõjul keskkonda. Väljaspool tahke mineraalväetise hoidlat tohib tahket mineraalväetist hoida niiskuskindlates kottides pakendatuna või puistena veekindlal alusel ja kaetuna mahus, mis ei ületa ühe vegetatsiooniperioodi kasutuskogust.

Tahke mineraalväetise hoidla valdaja peab kasutama tavalisi abinõusid kõrvaliste isikute ning loomade hoidlasse sattumise vältimiseks. Tavalisteks abinõudeks loetakse suletud ja lukustatud uksi ning hoidlahoone seiskorda, mis ei võimalda inimestel pääseda hoidlasse abivahendeid kasutamata.

Lenduvate vedelate mineraalväetiste hoidla peab olema õhukindlalt suletav ja valmistatud rõhkutaluvatest ning vedela mineraalväetise suhtes vastupidavast materjalist.

Nõude detailid on toodud Vabariigi Valitsuse 28. augusti 2001. aasta määruses nr 288 „Veekaitsenõuded väetise- ja sõnnikuhoiulatele ning siloladustamiskohtadele ja sõnniku, silomahla ja muude väetiste kasutamise ja hoidmise nõuded”.

## Loomade identifitseerimine ja registreerimine (loomade identifitseerimise ja registreerimise direktiiv; määrused KM 6–8)

Järgnevad 8 nõuet on rakendatud sigade identifitseerimise ja registreerimise direktiivi ning veiste, lammaste ja kitsede identifitseerimist ja registreerimist puudutavate määruste alusel ning sätestatud põllumajandusministri määrustega.

Veterinaar- ja Toiduamet (VTA) on neid nõudeid iga-aastaselt loomapidajate juures kontrollinud juba ka varasematel aastatel, kuid alates 2009. aastast on need nõuded osaks nõuetele vastavusest. Võrreldes 2009. aastaga on lisandunud sigade märgistamise ja liikumisest teatamise nõue ning alates 2010. aastast toimub osade nõuete puhul PRIA administratiivne kontroll (nõude 8 kontroll toimub ainult administratiivselt PRIA poolt, nõuete 1 ja 5 puhul toimub PRIA administratiivne kontroll ning VTA kohapealne kontroll). See tähendab, et loomadega seotud sündmustest teavitamise info on otse PRIA registrist kättesaadav ja seetõttu rikkumiste olemasolul neid ka arvestatakse. Seepärast on eriti oluline järgida nõutud tähtaegu.

- **KM 6–8 NÕUE 1: Loomapidaja peab PRIA-s registreerima veiste, lammaste, kitsede ja sigade pidamiseks kasutatavad loomakasvatushooned ja -rajatised ning loomade pidamiseks piiritletud alad. Tegevusvaldkonna või registriandmete muutumisel, loomapidamise lõpetamisel, peab loomapidaja esitama sellekohased andmed kirjalikult PRIA-le seitsme tööpäeva jooksul muudatustest arvates.**

(Põllumajandusministri määrus nr 88 § 1, § 3 lg 10)

*Loomade pidamiseks piiritletud ala puhul peavad olema registreeritud kõik alad, kus loomad püsivalt viibivad. Ka näiteks juhul, kui loomad viiakse pikemaks ajaks puisniidule või rannakarjamaale, tuleb see ala registreerida. Selle väljaselgitamiseks, kas konkreetne ala tuleb eraldi alana registreerida, peab pöörduma VTAse.*

*Loomade pidamiseks piiritletud ala tuleb registreerida enne, kui loomad sinna viiakse.*

*Tegevusvaldkonna või registriandmete muutumisel või loomapidamise lõpetamisel peab loomapidaja esitama sellekohased andmed kirjalikult PRIA-le seitsme tööpäeva jooksul muudatusest arvates. Tegevusvaldkonna muutuseks loetakse ka tootmissuuna muutust, st piimatootmiselt lihatootmisele üleminek tuleb samuti PRIA-le teatada.*

*Nõuet kontrollib VTA kohapeal ja PRIA administratiivselt.*

*Täiendava info ja ehitise või ala registreerimise taotluse vormi leiab PRIA kodulehelt [http://www.pria.ee/et/Registrid/Loomade\\_register/Ehitised](http://www.pria.ee/et/Registrid/Loomade_register/Ehitised).*

- **KM 6–8 NÕUE 2: Veis peab olema identifitseeritav nõuetele vastavate kõrvamärkidega, mis kinnitatakse veise kummassegi kõrva 20 päeva jooksul alates looma sündimise päevast või enne nime- tatud tähtaja möödumist looma ühest karjast teise või tapamajja viimise korral.**

(Põllumajandusministri määrus nr 128 § 3 lg 4, § 6, § 7 lg 1, § 9)

Veise kõrvamärk on plastikust ja kollast värvi. Kõrvamärgi mõlemale poolele on trükitud vähemalt Jõudluskontrolli Keskuse logo, Eesti ISO-koodi tähis «EE» ja kümnekojaline veise registrinumber. Identse registrinumbri kõrva märgid kinnitatakse veise mõlemasse kõrva. Enne 1.10.2000 märgistatud veise kõrvamärgil võib olla Eesti ISO-koodi tähis «EST». Euroopa Liidu liikmesriigist Eestisse toimetatud veisel säilitatakse päritoluriigi märgistus. Ühendusevälisest riigist imporditud veise märgistab loomapidaja 14 päeva jooksul alates importimise päevast.

*Nõuet kontrollib VTA kohapeal. Rikkumist ei arvestata, kui loomal puudub üks kõrvamärk, kuid loomapidaja on tellinud uued numbrid ja loom on identifitseeritav loomapidaja poolt peetava arvestuse, veisepassi ja PRIA loomade registriandmete põhjal.*

- **KM 6–8 NÕUE 3: Lammas ja kits peavad olema identifitseeritavad nõuetele vastavalt ja märgistatakse kuue kuu jooksul alates looma sündimise päevast või enne nimetatud tähtaja möödumist looma ühest karjast teise või tapamajja viimise korral.**

*(Põllumajandusministri määrus nr 128 § 3 lg 2, § 4, § 7 lg 1, § 9)*

Kitse kõrvamärk koosneb kahest pooltest, on plastikust ja punast värvi. Sellele on trükitud vähemalt Eesti ISO-koodi tähis «EE» ning kümnekohaline kitse registrinumber. Lamba kõrvamärk koosneb kahest pooltest, on plastikust ja kollast värvi. Sellele on trükitud vähemalt Eesti ISO-koodi tähis «EE» ning kümnekohaline lamba registrinumber. 9 juulil 2005 või varem sündinud kitsed ja lambad märgistatakse ühe kõrvamärgiga. Pärast 9. juulit 2005 sündinud lambad ja kitsed märgistatakse kõrvamärgi ja teise identifitseerimise vahendiga, milleks võivad olla: kõrvamärk, sõrgatsitähis, tätoveering või elektrooniline märgistus. Ühendusevälisest riigist imporditud lamba ja kitse märgistab loomapidaja 14 päeva jooksul alates importimise päevast.

*Nõuet kontrollib VTA kohapeal. Rikkumist ei arvestata, kui loomal puudub üks kõrvamärk, kuid loomapidaja on tellinud uued numbrid ja loom on identifitseeritav loomapidaja poolt peetava arvestuse ja PRIA loomade registriandmete põhjal.*





- **KM 6–8 NÕUE 4: Siga peab olema märgistatud nõuetele vastavalt, kui on liikunud välja loomakasvatushoonest või -rajatisest või loomade pidamiseks piiritletud alalt, kus siga sündis.**

(Põllumajandusministri määrus nr 128 § 3 lg 3, § 5, § 9)

Nõuet kontrollib VTA kohapeal. Kontrollitakse karjas olevate sigade päritolu ja vastavalt sellele sigade märgistust. Kui siga on liikunud välja loomakasvatushoonest või -rajatisest või loomade pidamiseks piiritletud alalt, kus ta sündis, ja tulnud uude karja, peab ta olema märgistatud tätoveeringuga või plastikust kõrvamärgiga, mis võimaldab kindlaks teha selle ehitise registreerimise numbril, kus siga sündis. Kõrvamärk kinnitatakse sea vasakusse kõrva.

- **KM 6–8 NÕUE 5: Veise, lamba, kitse, sea kõrvamärgi kadumise või loetamatuks muutumise korral peab loomapidaja täitma nõutud vormi ja esitama selle PRIA-le kahe päeva jooksul arvates kõrvamärgi kadumisest või loetamatuks muutumisest ja kinnitama põllumajandusloomale uue kõrvamärgi seitsme päeva jooksul arvates selle Jõudluskontrolli Keskusest väljastamisest.**

(Põllumajandusministri määrus nr 128 § 10 lg 2, 4)

Nõuet kontrollib VTA kohapeal ja PRIA administratiivselt.

Täiendava info ja nõutud vormi leiab PRIA kodulehelt [http://www.pria.ee/et/Registrid/Loomade\\_register/margistamine](http://www.pria.ee/et/Registrid/Loomade_register/margistamine).

- **KM 6–8 NÕUE 6: Loomapidaja omab karjas oleval veisel täidetud veisepassi, selle kadumise, loetamatuks muutumise või selles vigade avastamise korral esitab loomapidaja taotluse uue veisepassi saamiseks PRIA-le seitsme päeva jooksul asjakohase sündmuse toimumisest arvates.**

(Põllumajandusministri määrus nr 128 § 7 lg 3, 5)

Nõuet kontrollib VTA kohapeal. Nõude kontrollimisel vaadatakse veisepassi ning põllumajandusloomade registri andmete alusel, kas põllumajandustootja on kandnud kohe veise karja toomisel veisepassi oma nime, elu- või asukoha, aadressi ja veise karjatoomise kuupäeva ning selle ehitise registreerimise numbril, kus veist peetakse, ning kinnitanud need andmed allkirjaga.

Täiendava info leiab PRIA kodulehelt [http://www.pria.ee/et/Registrid/Loomade\\_register/Veisepass](http://www.pria.ee/et/Registrid/Loomade_register/Veisepass).

- **KM 6–8 NÕUE 7: Loomapidaja peab nõuetekohast arvestust tema poolt peetavate veiste, lammaste, kitsede ja sigade üle ning säilitab arvestusdokumendid kolme aasta jooksul alates põllumajandusloomade karjast väljaliikumise, hukkamise, kadumise ja tapmise päevast.**

(Põllumajandusministri määrus nr 128 § 12)

Loomapidaja poolt peetavate/temale kuuluvate loomade arvestus peab sisaldama iga looma kohta:

Veiste, lammaste ja kitsede puhul järgmisi andmeid:

- 1) registrinumber;
- 2) sünnikuupäev, sugu, tõug/karvkatte värvus. Eraldi tuleb märkida veistel, kui järglast ei olnud võimalik märgistada (surnultsünd). Lammastel ja kitsedel tuleb lisaks märkida identifitseerimise kuupäev, viimase loendamise tulemus, kuupäev ja genotüüp, kui see on teada;
- 3) surma või tapmise kuupäev, tapale saadetavate põllumajandusloomade toiduahela alane teatis;
- 4) põllumajandusettevõttesse saabumise kuupäev, lähtekoha ettevõtte registrinumber, loomapidaja nimi ja aadress;
- 5) põllumajandusettevõttest lahkumise kuupäev ja sihtkoha ettevõtte registrinumber, loomapidaja nimi ja aadress.

Sigade puhul järgmisi andmeid:

- 1) sea karja toomise ja karjast välja liikumise kuupäev;
- 2) sigade arv karjas ning nende ehitiste registreerimise numbrid, kus sead sündisid ja kust sead on pärit või kuhu sead liikusid;
- 3) sigade võõrandamise korral ostja nimi, aadress ja isiku- või registrikood.

Nõuet kontrollib VTA kohapeal.

Täiendava info leiab PRIA kodulehelt [http://www.pria.ee/et/Registrid/Loomade\\_register](http://www.pria.ee/et/Registrid/Loomade_register).

- **KM 6–8 NÕUE 8: Loomapidaja edastab PRIAle nõutud vormis andmed oma veiste, lammaste ja kitsede märgistamise, liikumise, hukkumise, kadumise, tapmise (oma tarbeks lihaks, lihaks tapamajas, hädatapp, kontrolltapmine), Eestist väljaviimise või Eestisse sissetoomise kohta EL liikmesriigist või ühendusevälisest riigist 7 päeva jooksul alates eelpool loetletud sündmuse toimumisest.**

(Põllumajandusministri määrus nr 128 § 7 lg 1, Põllumajandusministri määrus nr 184 § 14 lg 1)

Nõuet kontrollib administratiivselt PRIA. Kontrollitakse kõiki taotlejad.

Täiendava info ja nõutud vormi leiab PRIA kodulehelt [http://www.pria.ee/et/Registrid/Loomade\\_register/margistamine](http://www.pria.ee/et/Registrid/Loomade_register/margistamine).





**Põllumajandusministeerium**

Lai 39/41 15056 Tallinn. Tel 625 6101  
pm@agri.ee, [www.agri.ee/nouetele-vastavus](http://www.agri.ee/nouetele-vastavus)

**Põllumajanduse Registrate- ja Informatsiooni Amet (PRIA)**

Narva mnt. 3, 51009 Tartu. Tel 737 1200  
pria@pria.ee, [http://www.pria.ee/toetused/valdkond/teadmiseks/nouetele\\_vastavus/](http://www.pria.ee/toetused/valdkond/teadmiseks/nouetele_vastavus/)

**Keskkonnainspeksioon**

Kopli 76, 10416 Tallinn. Tel 696 2236  
valve@kki.ee, [www.kki.ee](http://www.kki.ee)

**Veterinaar- ja Toiduamet**

Väike-Paala 3, 11415 Tallinn. Tel 605 1710  
vet@vet.agri.ee, [www.vet.agri.ee](http://www.vet.agri.ee)

**Põllumajandusamet**

Teaduse 2, 75501 Saku, Harjumaa. Tel 671 2602  
pma@pma.agri.ee, <http://www.pma.agri.ee>

**Keskkonnaamet**

Narva mnt 7a, 15172 Tallinn. Tel 627 2193  
info@keskkonnaamet.ee, [www.keskkonnaamet.ee](http://www.keskkonnaamet.ee)

**Nõuetele vastavuse veebileht**

[www.pikk.ee/nouetelevastavus](http://www.pikk.ee/nouetelevastavus)